

Puisi Melayu nurani bangsa

Oleh Hafizah Iszahanid
hafiza@bharian.com.my

Rida K Liamsi

Latiff Mohidin

SESIAPA yang membaca puisi Melayu sebenarnya mereka membaca hati nurani bangsa itu kerana ia mewakili luahan hati nurani orang Melayu tetapi dizahirkan sama ada dalam bentuk kritikan atau ingatan yang disampaikan secara berhemah dan sopan.

Rumusan itu dibuat pada syarahannya, *Membaca Puisi Rumpun Melayu: Membaca Hati Nurani Melayu* yang disampaikan Sarjana Tamu, Jabatan Bahasa Melayu, Fakulti Bahasa Melayu dan Komunikasi, Universiti Putra Malaysia (UPM), Datuk Dr Ahmad Kamal Abdullah.

Beliau yang lebih dikenali sebagai Kemala dan sepanjang enam dasawarsa mengkaji puisi rumpun Melayu yakin bahawa pemuisi Melayu di seluruh Nusantara sebenarnya sangat terusik dengan persekitarannya.

“Orang Melayu sangat terkenal dengan budi bahasa dan sopan tutur bicaranya. Memahami puisi Melayu bermaksud membaca hati nurani Melayu. Saya terkesan tiga perkara ketika meneliti puisi Melayu iaitu ajaib, unik dan profetik (kenabian),” katanya ketika membicarakan perkara terbabit

“Orang Melayu sangat terkenal dengan budi bahasa dan sopan tutur bicaranya. Memahami puisi Melayu bermaksud membaca hati nurani Melayu”

Dr Kemala
Sarjana Tamu, Jabatan
Bahasa Melayu, UPM

di Serdang, baru-baru ini.

Beliau memberi contoh pengarang di Nusantara mencurahkan idea pemikiran mereka dalam pelbagai genre sastera termasuk puisi dan antara yang boleh dijadikan contoh ialah Tun Seri Lanang lewat

Sejarah Melayu.

“Dalam *Hikayat Hang Tuah* pula pembaca diajak merenung patriotisme pahlawan Melayu sewaktu di Majapahit. Kesetiaan dan semangat tinggi melindungi Sultan Melaka, Sultan Mansur Syah yang

akan berkahwin dengan puteri Majapahit, Puteri Galoh Cendera Kirana, terpancar jelas,” katanya.

*Hang Jebat Hang Kasturi
Budak-budak Raja Melaka
Jika hendak jangan mencuri*

Enam dasawarsa kajian Dr Kemala membuktikan perkara terbabit

ri kita bertentang mata.

elain itu, pemuisi Melayu
a didakwa selalu menzaka
karya yang memperli
kan hubungan diri dengan
im kosmos, alam ghaib
ain dengan pencipta yang
seperti dapat dilihat mela
Hamzah Fansuri misalnya
ng jelas meletakkan dirinya
mpir dengan Tuhan.

lahnya berbulan-bulan
encari tuhan ke dalam
tan
gala menjadi sufi
gala menjadi syaugi
gala menjadi ruhi.

Nada profetik dan meng
gatkan itu terlihat juga
lam karya penyair Brunei,
ngeran Syahbandar Md
lleh Samayuda yang menu
mengenai cintanya pada
gara dan sultannya dengan
ngabadikan dalam *Syair
tkis*.
Syair itu ditulis bagi
mengatkan sultan mengenai
pu muslihat penjajah Ing
gris di Pulau Labuan dan
ang yang bermuka-muka di
ana raja sehingga Pangeran
ahbandar diburu, lalu mati
mas seperti dapat dilihat
dalam bait berikut:

Allah Tuhanku Kaya
ambamu tiada dapat upaya

*Jika ditolong Rasul Anbia
Lepaslah daripada mara
bahaya
Lepas luput bahaya badan
Jangan bagi terkena dandan.*

Dr Kemala menegaskan,
keupayaan pengarang silam
Melayu memanfaatkan susas
teranya dengan baik turut
diperakukan Pengkaji Saste
ra Melayu, Sekolah Pengaji
an Timur dan Afrika (SOAS),
Universiti London, Prof Dr VI
Braginsky.

“Keindahan dan keupayaan
memanfaatkan bahasa menja
dikan penyair Rumpun Melayu
mutakhir seperti Sasterawan
Negara (SN), Allahyarham
(Dr) Usman Awang, Sutarji
Calzoum Bachri, Dr Taufiq
Ismail, Goenawan Mohamad,
Allahyarham Masuri SN, Mok
tar Yassin dan Rida K Liamsi
memikat hati,” katanya.

Latiff Mohidin misalnya
adalah generasi baru yang
merubah pengucapan ASAS
50 dengan membawa suara
neoromantisisme dalam
puisi, menjernihkan lagi
rasa keMelayuan yang syahdu
sambil memanfaatkan surea
lisme sebagai dasar seperti
dapat dikesan dalam puisi,
Sungai Mekong.

*Sungai Mekong
Kupilih namamu
Kerana aku begitu sepi*

ALLAHYARHAM Usman Awang

*Kan kubenam dadaku
Ke dasarmu
Kaki kananku ke bulan
Kaki kiriku ke matahari
Kan kuhanyutkan hatiku
Ke kalimu
Namaku ke muara
Suaraku ke gunung*

Begitu juga dengan Allah
yarham Usman sewaktu ber
hadapan dengan kolonialisme
Inggeris menyampaikan imej

dinamik dan rasa kepewiraan
dan kepahlawanan untuk
menghadapi musuh yang cuba
menjajah kemerdekaan pribu
mi, sama seperti Masuri SN.

*Matikanlah gendang perang
Lagu maut yang bernada
setan
Ia telah membunuh anak-anak
kita
ia telah melebur nilai-nilai
budaya!*